

Dr hab. Olga Drewnowska-Rymarz
Zakład Wschodu Starożytnego
Wydział Orientalistyczny UW

Warszawa, 5.03.2023 r.

Opinia promotora

Przedstawiona przez magister Sarę Manasterską rozprawa doktorska, zatytułowana „Akkadian Speech Acts in the I Millenium BCE” (pol. „Akty mowy w języku akadyjskim w I tys. p.n.e.”), jest owocem jej kilkuletniej pracy. Opinię przedstawię rozpoczynając od wyboru tematu i zastosowanej metodologii oraz układu pracy, by przejść do podsumowania.

Temat wybrany przez mgr Sarę Manasterską z pozoru wydaje się niemożliwy do realizacji na podstawie zachowanych tekstów klinowych z obszaru Mezopotamii I tys. p.n.e. Nie ma tu bowiem zbyt dużo konwersacji, która wydaje się być nieodzowna dla aktu mowy. Autorka jednak zdecydowała się uznać jednostronne wypowiedzi jako wypowiedzi słowne (zapisywane z określoną intencją i rozmysłem), a dodatkowo epistolografia klinowa przychodzi z pomocą analizie dzięki obecności cytatów z wymiany korespondencji między dwiema osobami. Tym samym zapisywane wypowiedzi stają się dość rozciągniętą w czasie rozmową, która zarazem zyskuje status pisanej i przemyślanej (niekiedy) reakcji na słowa.

Liczba odnośnych przykładów, zgromadzonych przez autorkę pracy, bardzo dobrze ilustruje wybrane akty mowy. Należy jednak zwrócić uwagę na ogromną liczbę tekstów będących podstawą pracy, obejmuje ona bowiem korespondencję odnanalezioną w kancelarii siedmiu władców nowoasyryjskich (VIII i VII ww.), gubernatora miasta Nippur (VIII w.), korespondencję ze świątyń babilońskich (VI w.) i prywatną z archiwów późnobabilońskich (począwszy od VI w.). Ponadto autorka zamieściła materiał pochodzący z pięciu tekstów literackich, które powstały po roku 1000 p.n.e. (przedstawienie źródeł w podrozdziale 1.5, str. 29-35). Zwracam uwagę, że analizy materiału (częściowo dostępnego on-line) nie można dokonać w sposób automatyczny (dzięki np. słowom-kluczom), ale wszystkie źródła należało przeczytać, przeanalizować i ewentualnie przyporządkować do odpowiedniego aktu mowy.

Opis różnych metod badawczych stosowanych dla aktów mowy (1.1, str. 3-7) rozpoczyna pracę. Dalej następuje wyjaśnienie dialogowego charakteru korespondencji w

języku akademickim, zakresu poruszanych w listach tematów i występujących osób, a także przedstawienie poglądów przyjętych przez autorkę za publikacją Verschuerena z roku 2012 (1.2, str. 8-16). Kolejno następują szeroko omówione nieliczne publikacje dotyczące aktów mowy w Mezopotamii (1.3, str. 16-26). Zastosowana przez autorkę metodologia została przedstawiona w podrozdziale 1.4 (str. 26-29). Zakłada ona identyfikację aktów mowy na poziomie ich funkcji w sekwencji wypowiedzi, ale biorąc jednocześnie pod uwagę kontekst wewnętrzny i zewnętrzny. W możliwych przypadkach autorka przedstawia także reakcję drugiej strony.

Dalsze części rozprawy przedstawiają akty mowy pogrupowane na trzy kategorie w zależności od momentu kluczowego. W pierwszej („Clouds before the Storm”, str. 41-132) zostały zebrane akty mowy charakterystyczne dla etapu poprzedzającego sytuację kryzysową: groźby i ostrzeżenia, a także obietnice. Przytoczone przykłady odnoszą się do kolejnych grup źródeł, tak jak w kolejnych częściach. Część druga („In the Eye of the Cyclon”, str. 134-289) oddaje etap kryzysu: przedstawia kolejno szeroko rozumiane skargi (A) i donosy (B). Część trzecia („Silence again”, str. 291-372), zajmuje się etapem po ustaniu sytuacji kryzysowej: to prezentacja przeprosin i wymówek, a także reakcji na zarzuty (upomnień, oskarżeń, ostrzeżeń i gróźb) obecnych w różnych formach.

Przytaczane w tych częściach cytaty opatrzone są tłumaczeniem i dodatkowo odpowiednim terminem dla aktu mowy, jak również objaśnieniem struktury całej wypowiedzi (ukazują odpowiedni akt mowy i towarzyszące mu ruchy drugiego rozmówcy).

W kończącym całość rozprawy podsumowaniu (str. 373-376), autorka reasumuje częściowe konkluzje obecne w każdej z głównych części (str. 89, 132, 287-289, 330-332, 371-372), dodaje kolejne spostrzeżenia i buduje bardzo ciekawy zestaw zasad kierujących komunikacją w języku akademickim w I tys. p.n.e.

Niewątpliwie rozprawa jest dziełem nowatorskim, ukazującym akty mowy zachowane w języku akademickim I tys. p.n.e. Tym samym stwierdzam, że posiada ona wszelkie cechy dzieła naukowego. Zwracam się zatem o dopuszczenie pani magister Sary Manasterskiej do dalszych etapów procedury przewodu doktorskiego

Olga Brachowska-Rymani